

▪ Vstavač osmahlý na objevené lokalitě. Foto Oldřich Bušek.

Nová lokalita vstavače osmahlého v Doupovských horách

Oldřich Bušek, Karlovy Vary

Aktuální soupis lokalit výskytu vstavače osmahlého (*Orchis ustulata*) v Čechách představuje pouhý zlomek jeho někdejšího rozšíření. Protože těžiště areálu druhu leží v šípákových doubravách severní části středomořské oblasti, výskyt tohoto mírně teplomilného druhu byl ve střední Evropě logicky soustředěn především do klimaticky příznivých, teplejších oblastí nižších poloh. Druh byl kdysi charakteristickým a někde dokonce hojným prvkem aluviálních luk. Bohužel právě v těchto územích bylo zemědělské hospodaření postupně intenzifikováno

do té míry, že většina lokalit vstavače osmahlého zde zanikla. Zbytkové populace je proto v současnosti možno nalézt spíše v pahorkatinných nebo dokonce podhorských polohách. V Čechách se větší počet lokalit zachoval hlavně v podhůří Šumavy, na Křivoklátsku nebo v Českém středohoří. Typickým stanovištěm druhu jsou nízké trávníky nebo pastviny na bazických, maximálně slabě kyselých půdách. Na Karlovarsku se vyskytuje jen nepočetně, na třech lokalitách – u Žlutic a na okraji Doupovských hor. U Bečova ve Slavkovském lese již několik

let vstavače osmahlé nevykvetly a lokalita tak pravděpodobně zanikla.

Dne 10. 5. 2012 jsem při sčítání ptáků v rámci monitoringu ptačí oblasti Doupovské hory zabloudil v nepřehledných, nepřístupných a někdy zdánlivě nekonečných porostech hložíh východně od bývalé obce Horní Lomnice, asi 4 km východně od Kyselky. Mírný, východně orientovaný svah s mělkou půdou byl v minulosti (do počátku 50. let minulého století) využíván zřejmě jako pastvina. Na ploše asi 30×30 m jsem zde našel bez podrobnějšího hledání asi 30 kvetoucích exemplářů tohoto silně ohroženého druhu. O šest dní později, při tentokrát už důkladnější návštěvě lokality, jsem zde ale napočítal minimálně 130 kvetoucích rostlin. Jednotlivé vstavače se pak vyskytovaly roztroušeně v širším okolí, až do vzdálenosti asi 300 m. Zjištěný počet rostlin řadí lokalitu Horní Lomnice mezi nejpočetnější a možná i nejperspektivnější lokality v Čechách.

Pastvina, dnes už ovšem řadu desetiletí nevyužívaná,

je porostlá vegetací subkontinentálních širokolistých suchých trávníků (svaz *Cirsio-Brachypodion pinnati*). Z okolních expandujících porostů vysokých křovin do ní ale začínají pronikat jednotlivé exempláře hlohů, růží a hrůšní polniček. Je zde možno pozorovat, že na ploše dnes příležitostně „hospodaří“ jen tlupy divokých praset. Jako u jiných lokalit vzácných rostlin v Doupovských horách je tedy biotop ohrožen hlavně nezadržitelnými sukcesními změnami.

Možná ale, že právě občasná přerýtí půdního povrchu umožňuje vstavači osmahlému na této vzácné lokalitě přežívat v tak hojném počtu.

Literatura :

Chán V. [ed.] (1999): Komentovaný červený seznam květeny jižní části Čech. – Příroda, Praha, 16: 1–284.

Chytrý M., Kučera T., Kočí M., Grulich V. et Lustyk P [eds.] (2010): Katalog biotopů České republiky. Ed. 2. AOPK ČR, Praha.

Jersáková J. (2003) : Biologie, ekologie a rozšíření vstavače osmahlého. Živa 5/2003.

Internetové zdroje :

http://www.bayernflora.de/de/info_pflanzen.php?taxnr=3992

KRÁTKÉ ZPRÁVY

Na území Velkého cínového dolu v národní přírodní rezervaci Rolavská vrchoviště vykvetlo v letošním roce několik desítek kvetoucích rostlin kruštíku tmavočerveného (*Epipactis atrorubens*). Velký cínový důl je tak druhou známou lokalitou tohoto druhu v Karlovarském kraji, dosud byl znám pouze ze starého dolu u Mariánské. Orchidej vyžaduje vápenatý substrát, který je v tomto případě nahrazen stavební sutí bývalého dolu s dostatečným obsahem žádočích prvků.

Kniha Miroslava Tréglera *Blízké krajiny západních Čech* se v letošním roce dočkala druhého pokračování. Autor se v knize, stejně jako v předešlé, opět věnuje povídání o krajinách blízkých nejen vzdáleností. Tématem jsou mu osobní zážitky z toulání přírodou, hodnoty drobných krajinných prvků a jejich skryté paměti. Tato pocitová vyznání zapomenuté krajiny nás zavedou do oblasti Bečovska, Tepelska, Českého lesa, Manětínska i vzdálených Brdů. V našem regionu se jedná o ojedinělý a poutavý literární počín stojící za přečtení, který zároveň ukazuje

nepomíjivé krásy našeho domova, na než se nezapomíná.

Letošní “netopýří noc” se uskutečnila 31. srpna na hradě Hartenberg u Sokolova. I přes chladné počasí přišlo přes 200 návštěvníků, kteří se tak mohli dozvědět řadu zajímavostí ze života a ochrany netopýřů. Během večera se podařilo odchytit hned několik druhů netopýřů – netopýra velkého, n. ušatého, n. černého, n. vodního a úplně poprvé bylo možné na netopýří noci v západních Čechách vidět i netopýra pestrého.

V Anglické ulici č. p. 116 v Mariánských Lázních se koncem srpna podařilo zachránit přes 150 netopýřů hvízdavých. Netopýři byli uvězněni za sádkartonovou stěnou a v plechových skříňkách na chodbě. Netopýři zřejmě nepočítali s hladkými stěnami těchto úkrytů, ze kterých pak nemohli uniknout. Lokalita je významným místem podzimního rojení netopýřů, během jediné noci bylo na dvoře domu do jediné sítě odchyceno přes 170 netopýřů, kteří byli následně okroužkováni.